

Көдлмшч классин дүмбр үрн

Иджл голин болн Көк тенгисин көвэгъяр бүүрлгч хальмг хуучн селадар: Хальмг Базрт, Далвнъгд, Лаганд хальмг көдлмшч улс орс көдлмшч классин ноолданд орлцдж, телднн дахдж дамшдж ёсла.

Аадрхнә загъс анънгч баячудин салгудар орс, хальмг, хасг ик олн амтс көдлдж заргддж йовсми. Сапожников гидг нертә ахир-дүүнр ик байн—купцнр билә. Амтиг дегд аврлт угагъяр мухлалад, көлснәнн мөнъгинь мисхләр өгдг билә.

Загъсна салгудт көдлдж көдлмшч коллективс негддж мухлалгч улсин өмнәс, босдг бәасми. Пролетарск интернационализмн омг седвәрәр көтлвр кедж цуг кели амтн, көдлмшч улс уралан йовсми.

Уурмуд Кануков болн Хомутников гражданск дәәнлә түрүн болдж хальмгин негдгч революционн полк болн мөрн цергин бригад бурдах цагтан, хальмгин көдлмшч улсиг түрүлдж дуудсми, тер учрар чигн хальмг улан цергин дачнрин икнъкнъ Яндга нутгас болн Хальмг Базрас, эндән келхд, Хальмг танъгчин көдлмшч райодас бәасми.

1918 джил, зунар Советин II-ч аарм, Кизларт бәасн цагъачудла кучтә гидгәр ноолдсми. Төргсн селәнәсн 15 километр, Далвнъгд, цагъачудла ноолдхин кергт сән дурар оргч отряд бурдв. Тер сән дурна отрядт хамгин түрүн болдж

Бимбаев Мацг бичгдлә. Мацгла хамдан Лиджиев болн С-Гаряев бас йовла.

Сән дурар РККА-д мордсн Бимбаев Мацг 1918 джилин август сарас авн 1921-ч джилин март сар куртл Деникин болн Врангель хойрла дәәлдгч, өмн үзгин фронтин цуг дәәнднн орлцв.

Ур Бимбаев Мацг хальмг мөрн цергин бүлд өсддж босси кун. Бимбаевд эн полк орс келнә сургъуль болн баатр зөрг дасхв. Классин хортдудг-капиталистнрт, помещикудг, кулакудт нам ямаран келн кун болв чигн теднд аврлт уга, дур уга болдгар агсв.

Ур Бимбаев бийдән багш болдж сургъдж йовсн ур Городовиков О. И., Кануков Х. Б., Хомутников В. А. ахтад гаргъсн эцкләрн әлл дур седклән өгч, кундлдж билә.

1919 джил Хальмг полк „Ахир—дүүнр хальмгуд“ гидг Ленинә дүмбр дуудлвр сонъсла. Ленинә тер дуудлврин уг болгъиг Бимбаев, хортдудла нег мөслгч ноолданд заль болгч дуудлвр гидж тоолад, бийдән әрун сән андгъар гидж санад йовдг билә.

Цагъачудин аргъта гисн чидлинъ чиләгъад, интервент-бриг көбснә хөбн, ур Бимбаев Хальмг революционн полкд, Хомутниковин командд йовла. Ставропольск губерня Александровск уездд, Советин өмнәс дә босхсн Воронин гидг күүнә бандиг уга келгънд

бас орлцла. Султан гидг селәнд кучтә гидг ик ноолдан болсми. Эн бандин тонь 1200 кун күрсми.

Воронин гидг күүнә бандла ноолдх заамд Александровск уездин Караульн эскадрон болн Ставропольск чекистнрин отряд цуг, ур Хомутниковин медал йовсми. Урд цагт волостин старшина йовсн Воронинә бандиг Хальмг полк күүднн уга кедж тарав.

Мацак Тонхоевич Бимбаев

Ур Бимбаев Монъгълин Кяхта гидг районд, Семеновин бандин үлдж уга келгънд бас чигн орлцла. Дакад Монъгълин Народн Республикд, Унгерн барона цагъан цергсиг уга келгънә ноолданд цуг дәәнднн орлцв. Монъгъл олн амтнә сулхврин төлә йоста гидг залу кевәр зөрг-

тәгъяр, әмән әрвлл уга дәәлдсннн, Монъгълин Маршал Чойболсан Бимбаевиг икәр энъкрлдг бәасми.

Ур Бимбаев, ах командованә даалгъсн кесг шишлнн даалгъвр кучәлә. Дән уга төвкнүн цагтнн болхла, сургъулан киндж дасдж йовла.

1936 джил Фрунзен нертә Дәәнә академ чиләлә. Төрскән харсгч алдр дән, ур Бимбаев Крымд частин командир йовсн цагт эклв.

Фашистк Германә дәврлгънә өмнәс ноолдсн ноолданд ур Бимбаев Барун өмн үзгин, өмн үзгин, Закавказск, Белорусск фронтст болн Берлин тал, Бранденбургск тал дәврлгч дәәлдәнд йовла. Төрскән харсгч дәәнә йовудт ур Бимбаев, гражданск дәәнд толгъалдж йовсн гвардий полковник ур Хомутниковла харгъад, хальмг дивизин штабин начальник болв.

Дакад ур Бимбаев дөрвдгч гвардейск Кубанск Казачье кавкорпуст, арвдгч гвардейск Краснознаменн Кубанск Казачье кавдивизин штабин начальник болдж дәәлддж йовла. Одер гидг голас авн Берлин тал болн цааранднн Эльба гидг гол куртл дәврсн дәврлгънд ур Бимбаев оперативн отделиг сәәнәр эвинь олдж бурдәсннн, нийлвр, залгълдән сән болад, дәврлгън дуусгдлт нийцнъгъу сән йовцхадж.

Берлинә өөр дәәллдсндән болн Потсдам гидг балгъсиг авлгъна

дәәлдәнд орлцсндан ур Бимбаев Красное Знамя орденәр ачлгдла.

Варшав сулхснд, Одер гидг гол деер немшиг тарасиднн, Берлин тал дәврлгънд, Потсдам балгъс буладж авсиднн болн немшин хотл балгъсн Берлин авсиднн ик олн улст мана Советск Зертә-Зевтә Чидлин Деел командин нерн деерәс ханлт өргснд ур Бимбаевин нерн бас йовна.

Ур Бимбаев Советин цергт дигтә 30 джил церглсн кун. Ур Бимбаевин өрчнн орденсәр дуурнн: Ленинә орден, Красное Знамя хойр орден, Отечественн дәәнә негдгч степень орден, Улан одн орден болн нәәмн медальмүдтә.

Сургъуль-эрдм уга көдлмшч бичкн көвүнәс дүмбр нертә гвардий подполковник болв. Тим сәәхн нертә, хаалгъта хальмг көдлмшч классин көвүн Бимбаев Мацак Тонхоевич, гражданск болн Төрскән харсгч алдр дәәндик гидгәр туургсн кун.

Гвардий подполковник ода государствас пенс авч отставкад бәәнә.

Бийнн эрул-дорул, Пятигорск балгъсна партийн организацд сән дурар ик кергтә дөнгән өгнә. Бийнн 1923 джиләс нааран партин член. Ур Бимбаев ода орн газр хальмг танъгчдан ирдж көдлхәр бәәнә.

СУСЕЕВ Аксен.